

בס"ד, ג' חשוון התשפ"ז

בכורות כ"ו – שער בכור שנשר, צמר קרבן, כמה מטפלים בבכור וכהן מסייע

שאלות:

1. נתן שחט בכור בעל מום, ושער שנשר ממנו מונח בחלון. האם מותר להשתמש בו?

שער בכור בעל מום שנשר וצמר מדולדל

◦ בדף הקודם ריש לקיש אמר שמחלוקת עקביא בן מהללאל וחכמים בשער שנשר היא רק כשמומחה התיר את הבכור לפני כן, הגמרא בודקת האם דבריו שנויים במחלוקת תנאים. בברייתא שהגמרא מביאה:

- תנא קמא אמר שהתולש (או נתלש) צמר מבכור תם, אף על פי שנולד בו מום ושחטו, הצמר אסור, כי בבכור תם גם עקביא מודה שיש חשש שישהה אותו, וגם אין בו שום היתר, ובבכור בעל מום שתלש ממנו ואחר כך מת עקביא מתיר וחכמים אוסרים.
- רבי יהודה אמר שלא בזה התיר עקביא, אלא בשער שנשר מבכור בעל מום והונח בחלון ואחר כך שחטו.

- ורבי יוסי אמר שאם שחטו לדברי הכל מותר, והמחלוקת היא רק כשמת.

הגמרא שואלת: אם ככה, רבי יוסי זהה לתנא קמא, שהמחלוקת היא רק כשמת! אלא מסתבר שתנא קמא מתיר רק אם מומחה כבר התיר אותו, והוא מכנה 'תם' גם בעל מום לפני שהותר כמו שתירצנו קודם, ורבי יוסי מתיר גם אם לא, כי הוא אמר בדעת חכמים "שמא יש תקווה" כלומר יש סיכוי שהחכם יתיר, ואם ככה דעת ריש לקיש שנויה במחלוקת תנאים. רבא ענה שזה לא הכרחי: אפשר לומר שכולם מסכימים שמותר רק אם התירו מומחה, ויש שלוש דעות במה נחלקו:

- תנא קמא אמר שנחלקו כשמת, וגם כשנשחט, ונקט דווקא מת כדי ללמד את כוחו של עקביא, שמתיר את הצמר שנשר בחייו אפילו במת שהצמר שעל גופו אסור.
- רבי יהודה אמר שכשמת לדברי הכל אסור, ונחלקו כשנשחט.
- ורבי יוסי אמר שכשנשחט לדברי הכל מותר, ונחלקו כשמת.

רב נחמן אמר שהלכה כרבי יהודה שנחלקו כשנשחט, כי כך שנינו גם במסכת עדויות. ורב נחמן בר יצחק אמר שגם המשנה שלנו מדויקת כך: כי המשנה אמרה שצמר מדולדל שנראה עם הגיזה מותר, ושאינו נראה אסור. וזה לא כרבי יוסי לא בשחטו, כי אז שניהם מותרים, וגם לא במת, כי אז לחכמים שניהם אסורים, ולעקביא היה צריך להיות ההפך (הנראה אסור כי המיתה אוסרת אותו, והשאינו נראה מותר כי נתלש קודם). אלא משנתינו היא לפי רבי יהודה, שנחלקו בשחטו, ושם חכמים אוסרים גם צמר שלא נראה כחלק מהגיזה.

בסוף הסוגיא הגמרא תשאל מה הכוונה "אינו נראה עם הגיזה". רבי אלעזר אמר בשם ריש לקיש שזה צמר שכפול באמצעו ושני קצותיו נראים בחוץ, ורב נתן בר אושעיא אמר שזה צמר שבולט מעל שאר הגיזה כשמועכים אותה. הגמרא שואלת למה ריש לקיש לא אמר כמו רב

נתן בר אושעיא שמחמיר יותר? ורבי אילעא ענה שהוא סבור שאי אפשר לגיזה בלי נימין מדולדלות, ואם הם היו אסורים כמו דעת **רב נתן בר אושעיא** לא הייתה אף גיזה מותרת.

2. אבי הקריב כבש לעולה. האם מותר ליהנות מצמר שנשר ממנו לפני השחיטה?

צמר שנשר מקרבן עולה

○ **רבי ינאי** שאל על צמר שנשר מעצמו מקרבן עולה תמימה (לתלוש בעצמו ודאי אסור) ואחר כך נשחטה, האם לדעת **חכמים** גוזרים לאסור אותו, שמא ישהה אותה כדי ליהנות מצמרה?

בחטאת ואשם ברור שמותר, כי הם באים לכפרה ולכן ממהרים להקריבם ואין חשש שישהה אותם, ובבכור ומעשר ברור שאסור, כי הם לא באים לכפרה ולכן משהים אותם. ולכן השאלה היא דווקא על עולה: האם היא כמו בכור, כי עיקרה לא לכפרה, או שהיא כמו חטאת, כי היא מכפרת על ביטול מצוות עשה. ודווקא תמימה כי בעלת מום הוא ישהה אותה ויבוא לגזוז ולעבוד בטעות.

הגמרא **מנסה** להוכיח מהברייתא שהתולש צמר מבכור תם ושחטו אסור, משמע שמה שנתלש מעצמו מותר, וכל שכן בעולה. הגמרא **דוחה** את הניסיון: כי גם נתלש אסור, והברייתא שנתה "תולש" כדי ללמד את כוחו של **עקביא**, שבבעל מום מתיר אפילו בתולש. הגמרא **שואלת**: והרי במשנה שנינו "נשר"!
ועונה שהמשנה שנתה "נשר" כדי ללמד את כוחם של **חכמים**, שאוסרים אפילו בנשר. והשאלה של **רבי ינאי** לא נפתרה.

הדרן עלך הלוקח בהמה

3. יורם קיבל בכור עגל מפרתו. כמה זמן עליו לגדל אותו לפני שיתן אותו לכהן?

כמה זמן מטפלים בבכור

בפרק הרביעי, המשנה **אומרת** שבזמנינו כשאינ בית מקדש, והכהן צריך לטפל בבהמה עד שייפול בה מום, הישראל חייב לטפל בבכור ולגדל אותו לפני שיתן אותו לכהן, בבהמה דקה שלושים יום ובגסה חמישים יום, ו**רבי יוסי אמר** שבדקה שלושה חודשים.

○ אם כהן אמר בתוך הזמן "תנהו לי", לא יתן לו. אבל אם הבכור בעל מום והכהן אמר "תנהו לי שאוכלנו", מותר. ובזמן המקדש, אם הבכור תם והכהן אמר "תן לי ואקריבנו", מותר.

○ המשנה **מוסיפה** שהפסוק מלמד שהבכור נאכל שנה בשנה, בין אם הוא קרבן בזמן המקדש ובין בעל מום בזמנינו. ואם נולד בו מום בתוך שנתו, רשאי לקיימו עד שנים עשר חודש, ולאחר מכן רק שלושים יום.

○ הגמרא **שואלת** מנין זמני הטיפול בבהמה דקה וגסה, **ועונה** **שרב כהנא** **לומד** מהכתוב "מִלֵּאֲתָךְ וּדְמָעָךְ לֹא תֹאכֵר בְּכֹר בְּנִיךָ תִּתֶּן לִי. כִּן תַּעֲשֶׂה לְשֹׁרֶךְ לְצֹאנְךָ" ש"בכור בניך תתן לי, כן תעשה לצאנך" מקיש בכור צאן לבכור אדם, שפודים אחרי שלושים יום, ו"מלאכתך ודמעתך לא תאחר, כן תעשה לשורך" מקיש בכור שור לביכורים, שמביאים חמישים יום אחרי הפסח משבועות.

הגמרא **מקשה**: ייתכן שיש להפוך, ולהקיש דווקא את בכור השור לבכור אדם! **ועונה** שמסתבר שמקישים את המוקדם בפסוק למוקדם בהמשך הפסוק, ואת המאוחר למאוחר.

להארות: dafspoiler@gmail.com

אבל הגמרא דוחה את התירוץ: כי אדרבה, מקישים את הסמוך לסמוך, ובכור אדם סמוך לשור! ולמסקנה **רבא אמר** שהמילה "תעשה" מוסיפה עשייה אחרת בשור על עשיית בכור אדם. והגמרא **שואלת**: אז אולי שישים, שזה עשייה שלמה נוספת של בכור אדם? **ועונה** שהכתוב לא פירש, ומסר את זה לחכמים, והם קבעו חמישים. **רבי יוסי אמר** שבדקה שלושה חודשים, כי טיפולה מרובה, כלומר יש בה הרבה טרחה, והתנא בברייתא אמר שהסיבה היא כי שיניה דקות ועדיין לא יכולה לאכול הכל, וזקוקה לאמא שלה.

4. כהן ביקש מיורם את בכור העגל שלו לפני זמנו. האם מותר לתת לו?

כהן שמסייע לבעלים בתמורה למתנות כהונה

- **רב ששת אמר** שהסיבה שלא יתן לכהן את הבכור התם בתוך הזמן היא, שהוא נראה ככהן המסייע לבעלים בבית הגרנות, כי הכהן מציע להם לחסוך את הטרחה בבכור ובתמורה מקבל אותו. הברייטא אומרת שכהנים, שמסייעים בבית הרועים (בכורות), וכהנים ולויים ועניים בבית הגרנות (תרומה ומעשרות) וכהנים שמסייעים בבית המטבחים (זרוע לחיים וקיבה), לא נותנים להם את המתנות בשכר, ואם עשו כן חיללו אותן, ועליהם נאמר "שִׁחְתֶּם בְּרִית הָאֱלֹהִים וְאֶת קֶדְשִׁי בְּנִי יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלֹלוּ וְלֹא תִמְוֹתוּ" (הפסוק הנוסף מלמד שיש על זה גם עונש מיתה). הברייטא **ממשיכה** שחכמים רצו לקנוס את הבעלים שנתנו לכהן בבית הגרנות, שיפרישו עוד פעם מחדש את התרומות, ולא קנסו כי חששו שיפרישו מפטור על חיוב (מתבואה שכבר נפטרה מהתורה מחובת המעשרות בצורה לא ראויה שניתנה לכהן המסייע על תבואה חייבת, והתבואה החייבת תישאר טבל). והגמרא תמשיך לדון בדף הבא בטובת ההנאה שיש לבעלים ממתנות הכהונה.